

de ungarske embedsmænd optraadte, som de fandt for godt. Overfor en omfattende planmæssig indvandring især af tyskere nærede de ungarske myndigheder, hvis synspunkter helt bestemtes af magnaterne, ingen sympati. Interessen for ekstensiv kvægavl var efter krigen voksende blandt storgodsejerne; de mindre gods-ejere var mere interesseret i intensiv drift og vilde gerne have flere bønder, men det var de store, der gav tonen an. De mindre godsejere søgte imidlertid deres behov dækket ved at lokke kolonister bort fra statstransporterne paa vej ned gennem Ungarn.

I en række kapitler gør prof. Schünemann rede for hvervningens organisation, de skiftende bosættelsesvilkaar, transporten og omfanget af koloniseringen. Ialt skal der i 10-aaret 1763—72 være bosat ca. 13.500 tyske familier eller ca. 52.000 personer; det er flere end Rusland og England hvervede, men ikke saa mange som det hadede og beundrede forbillede Preussen.

Til slut gør prof. Schünemann op med den opfattelse, at udvandringen fra Sydvesttyskland skulde skyldes en overbefolkning i disse egne. Det var langt fra tilfældet. Naar hvervningen lykkedes, skyldtes det først og fremmest den frygtelige statslige splittelse. Der fandtes ikke nogen kraftig statsmagt, der kunde holde paa befolkningen og ved en maalbevidst økonomisk politik skaffe bedre levevilkaar.

Troels Fink.

Göttinger-Universitetets 200-Aars Jubilæum har fremkaldt flere værdifulde Publikationer. Allerede tidligere er her i Tidsskriftet (10. R. IV, 476) nævnt den monumentale Udgave af Universitetets Matrikel ved Götz von Selle. Den samme Forfatter har senere skrevet ogsaa en større Fremstilling af Universitetets Historie: *Die Georg-August-Universität zu Göttingen 1737—1937* (1937), hvori han aabenbart tilsigter at give et almindeligt Overblik i store Træk over Universitetets Udvikling i de forløbne 200 Aar. Efter en kortere Redegørelse for Forudsætningerne for Universitetets Tilblivelse skildrer v. Selle dets Historie i fire Stadier: Tiden 1734—70, den første, ingenlunde lette Udviklingsperiode; 1770—1813, der betegner dets rigeste Blomstring; 1814—1850, en Brydningstid, hvori ikke mindst de forskellige politiske Rørelser bidrog til at gøre Universitetets Tilværelse usikker og svækkede dets Indflydelse, medens et sidste Afsnit giver et Rids af den betydelige videnskabelige Indsats, Göttingen paa ikke faa Omraader har ydet i de sidste Menneskealdre.

I mange Henseender er den foreliggende Fremstilling en interes-

sant Bog. Med Forkærlighed anlægger Forf. idéhistoriske Synspunkter, og det lykkes ham derigennem ofte paa lærerig Maade at føje Personligheder og Retninger ind i større Sammenhænge. Derimod gør de Portrætter, han tegner af de forskellige Perioders førende Universitetsmænd, et noget blegt Indtryk, og man kunde i det hele have ønsket ham mere Sans for det konkrete, derunder ogsaa for Universitetets Historie som Institution betragtet, for Organisation, Økonomi, Studenterliv o. l. Af en relativt kortfattet Fremstilling som denne af et saa omfattende Emne vilde det vel være ubilligt at vente, at den skulde belyse alle Enkeltoomraader paa udtømmende Maade, men det vilde have øget Bogens Værdi netop i dens Egenskab af Oversigtsværk, om Forf. havde gjort mere for at lette Læseren Overblikket over de forskellige Sider af Universitetets Historie. Ved saa strengt, som her er sket, at gennemføre en væsentlig kronologisk bestemt Disposition, tvinges man til bestandig og ret uformidlet at bevæge sig mellem Fremstilling af de afgørende Faktoreres Indflydelse i Universitetets almindelige Historie, Redegørelse for Udviklingsgangen inden for de enkelte Lærefag og Karakteristikker af de førende Personligheder, hvad der er til Skade for Helhedsbilledet baade af det almene og det specielle. For skandinaviske Læsere er det desuden et Savn, at Forf. ikke stærkere gaar ind paa den overordentlige Rolle, Göttingen har spillet for den kulturelle Udvikling i Norden. Han synes dog at være klar over, at ikke mindst i den sidste Menneskealder i det 18. Aarhundrede var Georgia-Augusta en Fornyleskilde af største Betydning for videnskabeligt Liv og human Dannelse i de nordiske Lande.

Bjørn Kornerup.

Siden verdenskrigen er en afgørende forandring indtruffet i synet paa, hvor langt op mod samtiden forskningen og undervisningen i historie kan gaa. Under indtryk af efterkrigstidens omvæltende begivenheder og det stærkt accelererede tempo paa alle menneskelivets omraader er der i den vesteuropæiske kulturs lande en stadig voxende trang til at forstaa nutidens problemer og dermed til at føre saavel forskning som undervisning længst muligt op mod det brændende nu. Samtidig med denne udvikling er der, i pagt med de økonomiske og sociale faktoreres stigende betydning for samfundsudviklingen, gjort alvorlige bestræbelser for at koordinere de mange forskellige samfundsvidenskaber, som behandler nutidens økonomiske, sociale og politiske fænomener. Disse samlingsbestræbelser har naaet deres højdepunkt i forsoget